

Sionska kao koliba u vinogradu, kao sjenica u polju od krastavaca, kao grad opustošen« (1, 8). Jao narodu, koji pod tom oligarhijom više pred poganima, ložom, anarhistima protiv živog mističnoga Krista — rimokatoličke Crkve: »Raspnite je! Raspnite!«. A.

Okultizam i naravne sile.

U okultizmu, posebice u spiritizmu, mnogo je toga sasvijem naravno, pa to treba takovim bezobzirno i priznati. Ima doduše tu još pojava, koje ne možemo točno označiti, ali gdje poznamo da je nešto slična i ipak skroz naravno, to kod takovih stvari možemo slutiti da su naravne i barem ne tvrditi da su nadnaravne pojave. Doduše o okultizmu se mnogo piše i raspravlja ovih zadnjih 30 godina, posebice iza svjetskog rata, a ipak daleko nije doprlo razbistrenje na tom polju, te bismo smiono mogli kazati, da je tu još mnogo tajna. No s druge strane se ipak diglo koprenu otajnosti s mnogih okultnih pojava. Ovdje ćemo se osvrnuti na noviju literaturu u tom pitanju; uvažit ćemo ono, što je saopćio Gutberlet u svojem djelu »Kampf um die Seele« i člancima objelodanjenim u linačkoj reviji »Theolog. prakt. Zeitschrift« 1915. i u »Philos. Jahrbuch« 34 Bd., pa Koesen S. J. »Theol. prakt. Zeitschrift« 1923., te Schneider-Walter u »Der neuere Geisterglaube« i Dr. Ettlinger u »Hochland« 1907. i dr.

1. Kucanje.

G. 1848. čuše u metodističkoj obitelji Fox u Hydesville (u državi New-Yorka) kucanje na zidu, vratima i po stolovima, ali samo u nazočnosti 12 godišnje djevojčice Katarine i 14 godišnje Margarete. U kratko vrijeme nastade veliko zanimanje za te i slične pojave. No 40 godina kasnije, g. 1888., priznaše ove dvije sestre, da su se one kao djevojčice time samo zabavljale i da je to bila samo njihova igra ili bezazlena prijevara. Kako su one to izvodile? Same priznaše, da su izvodile spretno svojim nogama. Fiziolog je Schiff našao, da spretnim stezanjem kostiju u koljenu, ako nogu držimo ispod stola ili na podu, izvoditi takove glasove, te će ljudi misliti da ti glasovi dolaze iz drugog svijeta i da su odgovori na naša pitanja, a ti odgovori da tobože dolaze od duha, koji se nalazi ispod stola ili poda. Ništa nas tako lakone vara kao uho, osobito u tami ili polutami (kako to biva u spiritističkim sjednicama). Sjetimo se ovdje jedne vrlo obične pojave. Ako netko sjedi ili stoji pokraj nas, pa počne govoriti iz trbuha (a na to ni-

jesmo upozoreni prije, niti što o tome slutimo), odmah gledamo naokolo. Još nešto! Našlo se taso spretnih medija, koji su davali odgovore tobožnjih duhova naprosto natezanjem svojih povezača na nogama ili na trbuhu ili na rukama ili na kome drugom dijelu svog tijela. Dr. Laponi je otkrio, da je redovito kucanje nastajalo od neke djevojke, koja je imala padavicu. Mislilo se, da je kucanje duhova, a bilo je stezanje njezinih kostiju u rukama.

Tko se želi o tome uvjeriti, kako je lako ovakovim kucanjem prevariti znatiželjnu publiku, neka se vježba u ovome, pa će se brzo uvjeriti, da je kucanje vrlo naravna stvar i u sebi posve bezazlena. Evo kako! Pritisni ruku na čvrstu površinu stola ili kamena, sada počni natezati i stiskati srednje kosti na ruci, pa to često opetuj i ti ćeš domala tako daleko dotjerati, te ćeš iza desetak dana znati gotovo bubnjati. I ako to izvodiš u polutama i za stolom, gdje sjede ljudi u spiritističkoj sjednici i stavljaju pitanja na »svoje« duhove, možeš ih varati dane i mjesece i godine, a da te nikada ne ulove. I svi će ti naivnici misliti, čak bi se i zakleli, da su se »pametno« razgovarali sa duhovima drugoga svijeta. A tu onda fantazija ima široko polje, pa »spiritiste« i okultiste svašta vide i čuju.

2. Udaranje stolova.

Spiritiste obično nabave sebi mali tronogi stol za svoje pokuse. Taj stočić stoji na glatkom podu, a učesnici ili uzvanici posjedaju uokolo stola tako, da naprave oko njega kao neki lanac. To znači: moraju prste ruke položiti na stol tako, da vrhovi palca i petog prsta budu na rubu stola, a ostali se prsti ruke ispruže na stolu. Lanac se sastoji u tome, da e tvoji palci dotiču jedan drugoga a tvoji mali prsti tuđih malih prstiju. Nato se očekuje napeto, hoće li se duh pojaviti i početi da kreće stolom i daje odgovore na postavljena pitanja. Katkada prođe i više sati i ljudi napeto čekaju pojavu željenog duha zaludu; no katkada se odmah ili brzo pojavi, pa se stol počne tiho i lagano gibati, zatim sve jače i brže. Gdjekada se to vrši takovom brzinom, te ovaj stočić poleti u vis ili udari na stranu i razbije se o zidu. Ne sudjeluju li tu duhovi? Ne.

Lehmann je pravio pokuse posebne vrsti. Pa što je pri tome otkrio? On je ova našao: Svaki čovjek, koji ovako napeto sjedi pokraj stola u lancu, počinje u tom položaju lagano drhtati, a njegovo srce daje tom drhtanju kao i disanje neki stalni ritam. Taj ritam je dapače redovit; kod nekih osoba tuče 4 puta u sekundi, kod drugih 2 puta ili više. Ti ritmi katkada unište potiske, katkada ih povećaju, katkada im daju drugi smjer. (Cfr. njegovo djelo Aberglaube u. Zauberei).

Slijedeći pokus može svatko izvesti. Ispruži ruku i drži u njoj nit, kojoj je na dnu privezan prsten. Sada počni misliti na jedan smjer.

Što će se pri tome dogoditi? Nit će se domala početi prama onom smjeru gibati (ovo je psiholog Carpentar nazvao »ideomotornim« gibanjem). Ako muzikom svrneš svoje misli na drugi smjer, to će se doskora i nit nagnuti prema novom smjeru. Tako može kod muzike da i spomenuti stočić dobije ritam muzike. Ovo se događa lako i brzo, ako je u lancu barem jedan učesnik dobar medij, t. j. vrlo osjetljiv i u njemu je podsvijest razvijena ili izvježbana.

Spiritiste poznaju i pojave, kod kojih stol daje odgovore jednom svojom nogom i to pametne odgovore. I tu ljudska podsvijest igra posebnu ulogu. Kako? Eno taj stol oteže i nesigurno bilježi slova nepoznatih riječi. Što je to? Tu se događa kod ključa, ako ga obješiš o nit i nit visoko držiš u ruci ili među dva prsta tako da se ključ lako dotiče stola. Što ćeš tu opaziti, ako počneš izgovarati u sebi grčki alfabet? Tu ćeš opaziti, da ključ kao težim postaje kod nekih slova spomenutog alfabeta, a ti odmah besvijesno spustiš ključ. Ako se u tome izvježbaš i podsvijest preotme maha, brzo ćeš se naučiti kako da se razgovaraš s tobožnjim duhovima. Isto kaži i o prstenu na niti.

Neki spiritiste upotrebljavaju mjesto običnih stolića »plankete«. To su stolići, kojima se dvije noge giblju na valjcima ili kolešcima, a treću nogu zamjenjuje olovka obješena prema dolje. Oni postave tu planketu na papir, a medij položi ruku na ploču i planketa se zatim giblje i olovka piše pametne riječi i odgovore na postavljena pitanja. Ima i drugih sličnih aparata (psihograf, spiritoskopa i t. d.), koji imaju kazalo i gibanjem stola ili ruke pokazuju položeni alfabet. Tu slično podsvijest (ako nije naumična prijevara) medija daje odgovore na pitanja, pa i ta stvar spada u područje prirodnih sila.

3. Ekto-plazme.

A. v. Schrenk-Notzing u svom djelu »Materialisationsphänomene« navodi više slučajeva ekto-plazme. Tu on na više stranica opisuje ekto-plazme Eve Carriere (Marte Béraud). Ta se Eva tobože 25. V. 1921. materijalizirala pred 5 osoba posred bijelog dana i pri punoj svjetlosti i njezin se ekto-plazam pretvorio u djevojku (Cfr. Život, 1925., str. 14—16). Ivan Guzik je izvodio svoje pokuse materijalizacije g. 1923. pred pariskom Sorbonom. Za sjednice su se dizale svijetle glave, učesnici su osjetili na svojim koljenima ili blizu njih pse, vjevericu ili drugu životinju. No Guzika je Sorbona uhvatila u prijevari, kako je nastojao da izvuče nogu i s njom proizvede spomenute prijevare. Te su prijevare svaki put izostajale, kada Guzik nije mogao da izvuče nogu. Tako je raskrinkan i Madžar Vladislav Laszlo, koji je upotrebljavao kuglice načinjene iz vate i gaze mašču namazane, te onda pomoću vrpce izvodio u zraku fosforiscirane slike (tu je vrpce on znao pričvrstiti ispod stolice prije pokusa). Ejner Nielsen je u Norveškoj

izvodio svoje ektoplazme (ondje ih zovu teleplazme) pomoću vrpce, koju je on utezao u usta.

P. Heuzé pripovijeda u svom djelu »L' Ectoplasme«, kako mu je g. 1922. u Parizu neka poznata Francuskinja pokazala »supstanciju«, pomoću koje ona izvodi svoje ektoplazme. To je bila neka pjena u škatulji od kaučuka. Ona je tu škatulju skrivala na sebi između koprane i tijela i za sjednice privukla na prsa i onda je tom pjenom izvodila razne pojave, koje su znale začarati sve učesnike.

Dr. Bazala navodi u svom djelu »Tajanstvene pojave« više pokusa Schrenck-Notzinga (str. 156—164) i veli, kako je Schrenck-Notzing dosta oprezan u prosuđivanju, kako vodi strogu kontrolu pri istraživanju i pri pokusima. Pisac je ovih redaka čuo više puta, kako ozbiljniji stručnjaci vele o Schrenck-Notzingu, da nije dosta strog i da previše rado vjeruje u poštenje svojih pacijenata ili osoba, koje on istražuje. Schrenck-Notzinga bi moralo već to osvijestiti, što se ektoplazme zbivaju tako te nose na sebi karakter kiparski, koje i u polutami podsjećaju na nesavršene figure; više puta se moglo i to konstatirati, da slike (tobožnje materijalizacije) izgledaju kao slike ili risarije izrezane iz papira, a mediju su blizu glave ili ramena ili kao da su negdje obješene. I odista našlo se i luknjica na zastoru. Očevidno su dotične slike ondje bile pričvršćene. Pa i to bi nas moralo navesti te posumnjamo u objektivnost ektoplazma, što glave redovito izgledaju kao maske i ruke kao rukavice. Tu Schrenck-Notzing uzalud ovakove pojave pripisuje nekom izvanrednom biologijskom procesu. Tu su slike, koje znadu naši prestidžiteri vrlo vješto sakriti.

4. Indijski fakiri i penjanje po užetu.

Indijski fakiri izvode razne stvari, koje su neobične u očima tamošnje mase. No Evropljani, koji su to proučili, vele da sve to izvode i naši evropski prestidžiteri, dapače još i spretnije. (Vidi Život 1926., str. 85—90). No kako se to tumači, kad fakir baci konop preda se i ovaj se sam ispravi i visi u zraku bez oslona, pa se po konopu penje u vis fakir i napokon iščezne u zračnoj visini? Prije nego na to odgovorimo, navest ćemo jedan primjer, kakav nam je pružio fakir Tahra Bey. On je 22. srpnja 1925. u dvorani Adyar u Parizu izvodio razne pokuse svog znanja. Tim su pokusima prisustvovali prof. Labbé, Dr. Vachet, H. Durville i nekoliko novinara. Durville je u julskom broju »Journal du Magnetisme« 1925. objelodanio svoj izvještaj i bilješke o toj sjednici. Tu kaže g. Durville: Tahra je proizvodio hotimičnu katalepsu, ali bez hipnoze, bila je to jednostavna muskulaturna kontrakcija; pružio se na dasci punoj čavala, ali ona je neugodna postelja bila ipak bez veće boli; pribadačom je prolazio kroz svoje usnice ili kroz kožu, ali i to je bilo bez veće štete, premda je nešto boli zada-

valo. Tahra nije uspio, da izvuče pribadaču s krvlju ili bez krvi, kako su gledaoci željeli; nije mu pošlo za rukom da pospješi ili umanjí kucanje bila. Zatim su ga zatvorili u lijes, zatrpali ga u pijesak, iz koga je izišao iza četvrt sata posve zdrav. Što je to? Ništa osobito. Ta mogao je živjeti u tom stanju bez ikakove štete po zdravlje čak i dva sata, ako se malo u tome izvježbao. Ta on sa sobom ponese i u sebi zadrži toliko zraka, da uzmogne lagano disati i da pri tom ne izgubi svijesti. Time je taj fakir potpuno raskrinkan. Dapače taj fakir nije ni rodom iz Indije, nego iz Egipta.

No kako se ipak indijski fakiri penju po užetu u zrak i onda iščeznu? O tome nam pripovijeda F. Bertrand, misijonar, koji je proživio 32 godine u Maduréu. On je doznao jednog dana, da će se neki fakir dići u zrak, u nebo i to javno. Došao je i on onamo. Silno se mnoštvo okupilo oko fakira, koji je stajao pod jednim stablom. Njegov se drug od njega rastavio i iščeznuo. Sada pravi fakir baci na zemlju konop. Naglo se taj konop počeo ispravljati i dizati u vis. Fakir malo za tim prihvati taj konop i počeo se uza nj penjati u vis, na vrhu se nešto zaustavi i napokon iščeznu. Sve je to gledao i spomenuti misijonar. Kad je došao kući, pripovjedi on to svojim redovnicima. Ovi mu lako sve to protumače. Kako? Fakir se zaustavio pod stablom kao slučajno. No stablo je njemu dobro poznato kao i sve što je oko njega. U zgodan čas onaj njegov drug, koji se kao izgubio, popeo se nevidljivo s druge strane na stablo, te s jedne grane lagano spustio tanku uzicu (žicu ili slično sive boje). Dotle je fakir pod stablom zabavljao općinstvo raznim pripovijedanjem iz svojih doživljaja. Spretno se prigine na zemlju kao da nešto šapće i okrene se k publici i dalje govori, a eto u taj čas počne se konop dizati u vis kao od sebe (jer je privezan uz onu tanku nit ili uzicu i sada ga poteže onaj drug sa stabla, koji je sakriven iza grane). Kad je taj drug na stablu privezao konop uz granu, lako se fakir može da penje uz konop u vis. Kada je došao do vrha, onda se spretno zaustavi i kao da se ljulja i napokon skoči na granu među lišće i iščezne, t. j. siđe na drugu stranu preko stabla u obližnju kuću ili preko bambusove grane. Stoga fakir i izabere redovito mjesto za svoje operacije stablo, koje je u blizini ili ispred koje kuće, njemu¹ prijateljske.

5. Jedna spiritistička sjednica u Poljskoj.

Iz Krakova sam primio slijedeće pismo, datirano 2. 3. 1926.:

Danas sam prisustvovao jednoj važnoj spiritističkoj sjednici. Ona se održala u prilično velikoj sobi. Soba je bila sva zavijena u crno

¹ Tako dakle stvar stoji s čudesima indijskih fakira. U Indiji ima dvije vrste fakira: jedni su askete i prakticiraju mortifikaciju i kontemplaciju, ali ti ne izlaze izvan svoje zemlje niti varaju, a pogotovo ne dolaze na pozornice. Druga su vrst Yoghi, koji se vježbaju u svojim pokušajima metodički i tako žele da postanu strašilo naroda i od toga da žive. Ovi obilaze sela i gradove, da saberu novaca.

platno; dapače i pod i strop i sav namještaj je bio u crnini. Pred pozornicom je sjao čitav niz jakih električnih žarulja, okrenutih prema publici. Pozornica je u sjeni. Publike nas je bilo par tuceta. Svi smo napeto očekivali, što će se večeras sve to dogoditi, jer je program mnogo obećavao i medij je bio poznat kao sila prvog razreda. Taj je medij specijalista proputovao Poljsku, Francusku, Belgiju i Njemačku, pa je učestvovao po tim zemljama u mnogim seansama. Da sada opišem, kako je protekla ova sjednica, kod koje su bili uzvanici ljudi akademske izobrazbe.

Dugo gledamo preda se u pozornicu. Prema programu mora se na pozornici pojaviti duh s drugog svijeta, koji putuje svijetom; malo zatim treba da ugledamo duh Semiramide u eteričnom tijelu. I zaista napokon ugledamo kako zrakom silazi ljudska glava, koja se nasred pozornicu zaustavi. Malo časaka i ugledamo vrat, pa leđa, te iza par časaka čitavo tijelo. Duh veli sada, da se nalazi u pustinji i osjeća jaku žeđu. Obraća se zatim pjesničkom molitvom Alahu, neka mu s neba pošalje ambrozije. I gle! Odjednom leti zrakom iz visine tanjur i zaustavi se sam pred ustima spomenutoga duha. Malo iza toga i evo leti zrakom naranča, koja se zaustavi na tanjuru. Tu se sada počne sama po sebi da ljušti i njezini komadići sami idu u usta onog duha. Jednako se pojavi čaša i zrakom se spusti pred usta duha i on pije. Taj duh sada obraća se Alahu i čuvstveno mu zahvaljuje, dakako u poljačkom jeziku, da ga svi razumijemo. Ovaj duh sada okrijepljen nebeskim jelom i pilom diže svoje ruke put neba i moli duh kraljice Semiramide, neka dode s neba i malko se s njime porazgovori. Jedva je dovršio tu molbu, eto se u zraku pojavi lubanja s eteričnim tijelom. Mi smo gledaoci od napetosti jedva disali. To naše uzbuđenje još jače poraste, kada se domala pojavi čitava skupina duhova oko ove dvojice; ta skupina nije imala čitavo tijelo, nego samo nešto oko glave. Na koncu se od nas oprostio spomenuti duh Semiramide i iščeznu u zraku. Tako s njom i sva ona skupina nijemih duhova. Na pozornici je još samo onaj prvi duh, koji nam tumači kako i on mora dalje vrludati po svijetu. I počne da postepeno gubi svoje tijelo, najprije noge, pa srednje tijelo. Netom je ovaj duh izgubio svoje noge, stupi među nas medij, koga sam na početku spomenuo i upozori nas, neka ne bismo mislili da on to izvodi, pa se eto onaj duh lagano od nas oprašta. Iza više minuta napokon se diže onaj duh na pozornici i sasma ga nestade ispred naših očiju. I sve se ovo dogodilo pri najjačoj električnoj svjetlosti, kako sam to na početku opisao. Ima li tu kakove prijevare?

Svi smo bili upravo razdragani, što smo prisustvovali eto tako uspješnoj sjednici. I medij je bio zadovoljan. No prije neg ćemo se razići, dade znak rukom i hoće da govori. Svi uprijesmo oči kao djeca u svog oca, jer smo se nadali da će nam još nešto saopćiti iz drugog svijeta. Svi smo bili uvjereni, da on ima u ruci ključ drugog preko-

grobnog života, da on opći s duhovima kao mi sa članovima svoje obitelji. No što nam je kazao?

On reče ozbiljno i mirno: »Gospodo! Ja sam vas sve prevario«. Ta nas je riječ prenerazila. Nekoji promumljaše i dadoše znak nezadovoljstva; drugi odvažnije rekoše: »To je nemoguće. Vi zbijate šale s nama.« Na to nam je svima zorno pokazao, kako je on to sve izveo tako spretno. Uza se je na pozornici imao druga, koji je isto kao i on bio sasvim u crno obučen; i ruke i glavu, sve su imali u crnini. Svi smo gledali u pozornicu, na kojoj su oni bili i nitko ih od nas nije vidio. Medij je bio na stocu i drug mu je skinuo crnu koprenu s lica, a mi smo mislili, da je to glava duha, koja se sve niže po zraku spušta, jer je medij sišao sa stoca na pod pozornice. Drug mu je dalje skidao komad po komad one crnine s tijela i nam je izgledalo kao da duh dobiva sve veći objam svog eteričnog tijela. Medij je bio ispod crnine obučen u bijelini. Kako je njegov drug ostao vas vazda u crnini, nitko od nas nije ni slutio da bi pokraj duha bio još netko. I taj je drug iza svojih leđa u svoje doba uzeo spomenuti tanjur i crnom rukom njime zamahnuo po zraku i postavio ga pred usta duha. Jednako je spretno uradio s narančom, nju oljuštio i stavljao u usta svog duha. Što je bilo sa Semiramidom? Ona nije govorila. To je važno. Tu je onaj drug uzeo iza sebe pripravljeni mrtvačku lubanju s malo bijelog platna, njom zamahnuo po zraku i dalje njom nešto kretao i držao ju pred publikom, na koncu ju digao u zrak i tako potegao iza svojih leđa. Tako je Semiramida iščezla. A drugi duhovi? To su bili naslikani na bijelom kartonu, koje je onaj nevidljivi drug držao iza sebe i u svoje vrijeme raskrlio oko duha kao lepeze. Napokon je onaj drug na noge duha postavio crno platno i duh je lagano i tako tobože izgubio materijalizaciju nogu, pa jednako glavu. Dok je drug držao u rukama bijeli plašt duha, u svojoj se crnini povukao medij s pozornice zbacio svu crninu i došao među publiku u običnom odijelu. Dakle tobožnja bilokacija!

Svi smo učesnici bili iznenađeni, ali i mnogi radosni, da se jednom svrši ova nedostojna rabota spiritističkih medija. Među publikom je bio i Isusovac J. Urban, urednik najbolje poljačke revije »Przegled Pouszechny«. On je kazao i preporučio: »Trebalo sada pokazati našoj inteligenciji, kako je bezdušno zavaravaju ti mediji«. Svi smo mu to povladili. To će učiniti i ovaj medij, ali sada sluša teologiju i stoga želi, da mu imena ne spomenem. Ovaj je medij dizao stolove u zrak pred publikom samim dodiranjem ruke. I to nam je protumačio. On je imao ispod rukava kvaku, pa je s njom baratao vrlo spretno, a da toga nije nitko opazio. U par slučajeva nije mogao da digne, jer su tobože nekoji učesnici jakom voljom bili tome protivni. U stvari nije to uzrok, nego on sam nije htio, jer je tako želio zavarati publiku, kako to obično čine poznati mediji. Tako nam je on sam pokazao kvaku i

sve nas uputio, neka i sami pokušamo. To smo učinili. I ta stvar uistinu nije nimalo teška; teška je jedino onome, koji nije upućen u te tajne.

N. Buljan, teolog.

Na ovo ću pismo samo to nadodati: Po Francuskoj obilazi po gradovima A. de Saint-Genois (pseudonim mu je kod pisanja Dicksonn). On je već više medija raskrinkao, pa sada drži javne konferencije i otvoreno tvrdi, da je sav spiritizam prijevara i da će on iste stvari i spretnije isvesti jer je i sam izvrstan prestidžitater; on jamči i javno pozivlje sve spiritiste, neka ga samo pripuste svojim sjednicama i da će pri tome raskrinkati svakog medija. I gore navedeni student teologije u Krakovu kani ustati protiv spiritizma, netom dovrši svoje nauke. On veli, da u »nekim« spiritističkim sjednicama možda đavao ima udjela samo ¼%, ali je to samo kod divinacije, sortilegija i sl.; on odlučno zabacuje svaku materijalizaciju duha, pojave duhova u ličnom obliku, uopće sve ono što danas šire spiritistički mediji kao objektivnu pojavu i djelovanje duhova.

A.

Život prkršćanskih općina prema „Nauci dvanaest apostola“ u opreci sa konstrukcijama Harnackovim.

Život u prirodi stoji u imanentnoj akciji, u razvitku iz unutarnjeg principa, koji čitavo biće jedinstveno informira i razvija unutar granica jednog istog individualnog organizma. Tako se i život vrhunaravni u mističnom tijelu Kristovu od osnutka Crkve pa sve do naših dana pokazuje u jedinstvenom razvitku jednog te istog tajinstvenog organizma, što ga milost Duha Svetoga oživljuje i pomoću istih bitnih organa usavršuje te vodi do cilja njegovog. Kolika je razlika između neznatnog žira i veličanstvenog hrasta, koji se kroz dugi niz godina lagano i neopazice, ali ipak stalno uz povoljne prilike i kraj raznih zapreka razvija iz tog žira! No ipak imamo tu vazda jedan isti organizam, jednu istu biljku, koja se po nutarnjem životnom principu iz sićušnog sjemena u zemlji razvila najprije u malu klicu, što jedva proviruje iznad zemlje, zatim u malo stabalce, poslije u granato drvo i napokon u onaj kraljevski hrast, koji prkosi vjetru i oluji i širi sve naokolo svoje grane i grančice sa gustim i hladovitim lišćem. Sam Spasitelj ispoređuje kraljevstvo Božje na zemlji, t. j. Crkvu svoju, sa